Ч. 188 (10.865).

Після конфіскати — другий наклад.

Львів, четвер 26 серпня 1926.

Pocztowa opłata zapłacona ryczałtem.

Рік XLIV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щ. адм. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем
Руковисів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 4·50 зол.
За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 3 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Після революції в Греції.

Коаліційний уряд. — Кара смерти для Пангальоса. — Жінці Пангальоса унеможливили втечу. — Пангальос на острові Егіні. — Кондуріотіс премієром. — Анулювання договорів. — Заява Нінчіча.

Париж, 24. серпня 1926.

„Еко д' Парі" повідомляє з Атен, що провідники політичних партій згодилися на предложення ген. Кондиліса щодо утворення коаліційного уряду, котрий занявся би приготуванням виборів.

Зі Солуня повідомляють, що тамошній революційний комітет домагається кари смерти на Пангальоса. Часописи пишуть, що його повинна стрінути тасама доля, яка колись стрінула Гунаріса.

Коли арештованого Пангальоса автом перевозили вулицями Атен, товпа намагалася дістати в свої руки бувш. диктатора і злінчувати його. З трудом удалося поліції унеможливити цей намір. Жінці Пангальоса внеможливили втечу за кордон.

„Райтер" повідомляє, що жінку Пангальоса товпа висвистала, коли йшла до свого чоловіка, інтернованого у військовім шпиталі. Пангальоса пильнує сильний відділ війська. Перевезуть Пангальоса на острів Егіну, щоби забезпечити його перед обуренням Атенців.

Кондуріотіс рішився обняти становище президента ради міністрів до часу переведення нових виборів. „Політіка" повідомляє з Атен, що адмірал Кондуріотіс анулював виконання всіх міжнародних договорів, які заключив був повалений уряд, м. и. також грецько-югославянський пакт приязни і конвенцію, що торкається Солуня.

З нагоди перевороту в Греції міністр закорд. справ Югославії Нінчіч заявив журналістам: Зміна уряду в Греції є внутрішньою справою грецької республики. Не маємо права мішатися в справи грецької держави, одначе для нас, як і для грецького народу добрі взаємини між обома державами є найважнішою справою. Тому теж не слід сподіватися, щоби новий уряд мав вплинути некорисно на заключений і підписаний вже договір, тимбільше, що його заключено в інтересі обох країв.

З подій в СРСР.

Зіновєв відкликаний з третього інтернаціоналу? — Порозуміння СРСР. зі Злученими Державами.

Варшава, 24. серпня 1926.

„Дейлі Мейл" повідомляє з Москви, що Сталін рішив відкликати Зіновєва зі становища голови третього інтернаціоналу.

В московських колах, зближених до комісаріяту закордонних справ, говорять про можливість визнання СРСР. de iure Злученими Державами і то в найближчому часі. З тою метою має Чічерін у часі своєї подорожі за кордон підняти спроби порозуміння з американськими амбасадорами в західних державах. Це порозуміння малоб вістря протианглійське, а частинно і протияпонське. СРСР. і Злучені Держави узгіднилиб у першій мірі спосіб поступовання на терені Китаю. В угоді передбачена булаб теж справа розвязки довгів царської Росії і Тимчасового Уряду в Злучених Державах.

Перед зборами Ліґи Націй.

Становище Еспанії в справі Танжеру. — Англійська преса про становище Еспанії.

Женева, 24. серпня 1926.

Загальна думка в тутешніх політичних колах така, що еспанський уряд є схильний піддержувати свою тезу в справі Танжеру без найменших змін. У звязку з тими настроями Еспанії стоїть також конференція англійського амбасадора в Мадриті, яку він мав з компетентними колами на тему Танжеру.

Англійська преса незвичайно живо інтересується справою Танжеру. Так „Морнінг Пост" пише: Можлива річ, що Еспанія тому порушила в теперішній ситуації справу Танжеру, щоб переконати прилюдну опінію краю про конечність участи Еспанії в Лізі Націй навіть на випадок неодержання постійного місця в Раді. „Дейлі Нюз" повідомляє: Еспанія готова на випадок признання їх Танжеру виректися будови кріпостей і морських чи повітряних баз.

Кореспондент „Дейлі Телеґраф" зазначує, що претенсії Еспанії вимагатимуть стараннього розгляду військовими і політичними англійськими чинниками. Франція дала вже до пізнання, що в кождому разі противиться розвязці тої справи шляхом створення з Танжеру мандатової полоси.

Папський нунцій вертає до Праги.

Прага, 24. серпня 1926.

Зачувати, що в найкоротшому часі буде обсаджена знову папська нунціятура в Празі. Тимсамим конфлікт між Ватиканом і чеським урядом буде зліквідований. Чеські католики чекають з тугою на приїзд нунція.

Виїмковий стан в Анґлії.

Льондон, 24. серпня 1926.

Парлямент скличуть на 31. серпня на надзвичайну сесію. Сесія ця має затвердити продовження виїмкового стану в Анґлії.

Ґенеральний страйк в Анґлії?

Льондон, 24. серпня 1926.

„Івнінг Стендерд" повідомляє, що річний конгрес професіональних союзів, який відбудеться у вересні, проголосить новий ґенеральний страйк.

Початок шкільного року 15. вересня.

Варшава, 24. серпня 1926.

З причини епідемії красухи міністр освіти зарядив на внесення міністра внутрішніх справ відложення початку шкільного року у всіх державних і приватних школах до дня 15. вересня ц. р.

Львівська преса.

Варшавський „Глос Правди" подає чисельну силу і характеристику польської преси у Львові. Отже у Львові є вісім польських щоденників: „Слово Польске", „Хвіля", „Дзєннік Людови", „Век Нови", „Газета Поранна", „Газета Цодзєнна", „Курєр Львовскі" і „Газета Львовска". Три щоденники мають політичний характер, а саме: „Слово Польске" є органом ендеції, „Хвіля" — „малопольських" сіоністів, а „Дзєннік Людови" — „кресово-малопольських" пепесівців.

„Решта — то підприємства менше або більше щасливі, без обличча, з ріжними цілями і на ріжному моральному рівені. І так: „Век Нови" — це часопис бульварний в кращому того слова розумінні, що старанно вимикає львівський маґістрат, який має в ньому тихого, але цінного союзника. „Газета Поранна" — це орган специфічно бруковий, обчислений на експльоатацію всіх слабих сторін малої душі. „Газета Цодзєнна" — то типовий револьверовий часопис, що полює на скандали, спеціяльно антисемітського покрою. „Курєр Львовскі" — колись поважний і впливовий часопис, сьогодня веде жалке животіння, старечим усміхом усміхаючись в бік витягненої руки. Не є ані бруковий, ані сензаційний, як попередні, щось посереднє між малою саджавкою і висихаючим потічком. Вкінці „Газета Львовска", найстарший львівський часопис, тепер живе „кутом" при „Газет-і Поранн-ій" і появляється в кількасот примірниках на 4-ох сторінках, як урядовий орган для лiцитаційних оповісток і пропавших небіщиків.

Денний наклад усіх тих щоденників є около 50.000 примірників, при чому 3/4 тієї суми припадає менше-більше на „Век Нови", „Газету Поранну" і „Хвілю", а 2/5 з останньої четвертини на решту політичних щоденників. А що серед теперішньої інсератової „бриндзі" часопис калькулюється щойно при 9.000 проданих примірників, тому лише деякі з них стоять на „власних ногах". Як на чвертьміліонове місто — навіть загальний наклад є пропорціонально малий, не говорячи вже про те, що Львів мусить проміньовати на просторі понад 100 км. довкола себе. Ту недостачу доповнює імпорт віденський, краківський і варшавський, при чому — на жаль — віденський є найсильніший, варшавський найслабший.

Причиною того ненормального стану є низький рівень львівської преси і нужда працюючої інтеліґенції. Польська преса у Львові має альтернативу: або знизитися до маси відборців, або жити з ласки політичної партії чи кліки інтересантів".

На „кресах" нема пошани до газети, яку читається прихапцем. Найбільше передплачують і читають ще Жиди, не лише „Хвілю", але й жаргонові та віденські німецькі газети (головно бульварні).

Рівень львівської польської преси є в більшости дуже низький. Інтелектуалісти не пишуть в польській „кресовій" пресі, уважаючи це за нечесть. Польська преса підупадає, а інтеліґенція зітхає до чесної газети. Та перш усього требаб піднести матеріяльний рівень тієї інтеліґенції. Якщо це не станеться, то „моральне спустошення, безідейність і панування тандити поширюватиметься все більше і грізніше".

Біржа.

Гроші.

На девізовій біржі долари 8·97—8·99. Курс Банку Польського за готівкові долари 8·97, за девізи 9·00.

Збіжа.

Дальше сильний попит за хлібовим збіжам добірної якости при зникаючій подажі з причини недостачі довозу. Тенденція дальше зниżкова. Настрій сильний. Пшениця нова двірська з негайною доставою 43·25, пшениця нова селянська з негайною доставою 41·25, жито нове з негайною доставою 30·25, овес новий з негайною доставою 24.

In carcere et vinculis

Львів, 24. серпня 1926.

— В останнім числі ковненського „Крывіча“, що вже четвертий рік виходить під редакцією В. Ластовського, поміщена розвідка Ласт[овського] про берестейську унію (1926, І, 88—97) й замітка А. С. „Днипро ці Нипро“ (стор. 113. — Літературне видавництво „Маладняк“ у Минську видало збірку оповідань М. Хвильового в перекладі У. Дубавіка. **З. К.**

— Польські „культуртрегери“ з „домовем викшталценєм“. „Ехо Варшавске“ містить цікавий протокол зібрання батьків у Рівному, з якого виходить, що в тамошній польській гімназії є між учителями з директором включно, ледви чотирьох, що мають покінчені университетські студії. В тому протоколі батьки закидають рівенським учителям недвозначно, що вони давали учням недостаточні ноти на те, аби мати дохід з корепетицій і иныі „пікантні“ зловживання. Це діється в тому самому часі, коли десятки й сотки високо кваліфікованих українських учительських сил, що стоять у моральному відношенні без закиду,— гиняються без посади, бо вони з тих чи инших причин — „небласонадьожний“ елемент...

— Красуха шириться у Львові щораз більше, є навіть випадки смерти на цю недугу. Власти зарядили проти неї охоронне щеплення, а крім того на день 25. ц. м. скликано лікарську анкету, що відбудеться в міському фізикаті. На анкеті має бути передискутована справа, чи не пересунути шкільного року на пізніший речинець з уваги на те, що маса дітей у шкільному віці лежить хора на красуху (шкарлятину).

— „Цуд“ у Львові. При вул. св. Софії ч. 4. збиралися вчора у Львові товпи ріжних жінок, коментуючи між собою живо історію „чудотворної ікони“, що засяяла нараз дивним світлом у хаті дозорця. Той „цуд“ зводиться до того, що стара ікона, якої не чищено роками, після її відчищення зробилася ясною наче зовсім нова. Хоч справа того львівського „цуду“ ясна, всеж таки вечером зявилося в хаті сторожихи 3 латиньских священиків, які забрали ту ікону до костела св. Миколая, де її завішено на фронтовій стіні. Хто цікавий, може її там оглядати.

— Фальшиві гроші, особливо польські двозолотівки і доляри, пускають масово між людей ріжні „лицарі“ того роду промислу. При приниманні грошей вказана якнайбільша обережність!

— Злодійські „штучки“. Нема дня, щоб у Львові не обдурили злодії когось з наївних людей, головно приїзжих з провінції, продажею „золотого“ годинника, перстення, ланцюжка і т. п. Будучи добрими психольоґами і вміючи зручно спекулювати на людській глупоті, підходять вони до своїх жертв дуже ріжно — в залежности від їх соціяльного стану, освіти, інтеліґенції і т. д. Нерідко буває й так, що перед таким прохожим злодії вдають, немовто пропоновані ними до продажі за дешеву ціну дорогоцінности походять з непевного джерела, чи просто з крадіжи. І все находяться легковірні, що ловляться на такі „штучки“. Инакше було оними днями з управителем школи в Ляховичах Михайлом Сиником, до якого приступив на вул. Барській такий львівський злодій, попросив огню і зачав балачку. По хвилі відійшов і щез у товпі. За хвилину і н. Син спостеріг, що його годинник з ланцюжком щез безслідно. Та вже було запізно.

— Один з багатьох. На днях арештовано у Варшаві Яна Лєсьневича, що має на своїй совісти ріжні більші й менші ошуканства. Він заложив був між ин. свій банк у Кракові, при помочі якого натягав наївних людей. А що таких людей завсіди багато, то й немало їх попало в його руки. Найбільше людей натягнув Лєсьневич таким чином, що обіцяв їм виробити більші позички за кордоном і забрав від легковірних зачети. Уживав також ріжних посередників, які стягали йому клієнтелю. Жертвою того обмання впало кількадесять осіб, м. ин. дехто й у Львові, де Лєсьневич вів до недавна каварню „Кеп ‑s псе“, яку перенняв був перед роком, не маючи ні зломаного сотика. Обманства вдавалися йому так довго тому, бо він покривався всюди протекцією високо поставлених осіб, прим. ґен. Іваскевича.

— Самовбийчий замах. Мальвина Арсенюкова, зам. при вул. Сінявській 18, зажила сильної отруї. Ратункове поготівля відвезло її в грізному стані до шпиталю. Причина самовбивства невідома.

— Чех мав велике щастя. На залізничій лінії Львів - Підгайці коло села Підберізці переїздив селянин Василь Чех залізничий шлях у хвилі, як надіздив поїзд. Чех спав на возі, тому не чув надходячого поїзду. На його щастя льокомотива відкинула віз так, що Чех вилетів на землю, не зазнавши нічого крім страху. Зате один кінь забитий, другий покалічений.

— Звірське вбивство. В Перерослі, надвірнянського повіту, жонатий зарібник Стан. Голинський, батько 3 дітей, побачив 15. липня ц. р. на своїм полі якогось селянина, що пас корову. Обурений тим до краю, прискочив Голинський до шкідника і побачив, що це батько його першої жінки, 56-літній Петро Мицик. Не надумуючись довго, кинувся на Мицика з дручком і вдарив так сильно по голові, що він упав на землю, залитий кровю. Після того став Голинський свою жертву душити. Побачивши, що Мицик не живе, затягнув його до недалекої калюжі і там лишив. Вернувши до дому, перебрався, а потім утік у поле. Щойно тоді збудилася в ньому совість і він зголосився сам на постерунку поліції у Волосові. Голинський сидить тепер у Надвірній, чекаючи на судову розправу.

— Смерть від бика. Василь Моздір у Чижикові коло Львова вивів свого бика на подвіря. Розюшений звір кинувся нечайно на свого господаря з такою силою, що нещасний Моздір помер н‑бавком серед страшних мук.

— Золоті гроші в Австрії. Віденська менниця видала вже перші золоті монети — 25- і 100-шілінґові. Вибито наразі 13.000 менших (25 шіл.) і 1.000 більших штук (100 шіл.), які негайно розхоплено, так, що їх фактично в обігу нема.

— Приріст жидівської людности в Палестині. „Сіоністична Кореспонденція“ повідомляє за палестинським урядовим орґаном „Мішар Ветаазія“, що число жидівської людности в Палестині збільшується з кождим роком і за останні чотири роки майже подвоїлося. В 1922-ому році виказувала урядова статистика тільки 83.794 Жидів або 11·5 прц. усієї людности Палестини, а в червні цього року вже кругло 147.000 або 17 прц. усієї людности. Одначе це число вважається жидівськими статистиками недокладним і вони підносять його до 175.000 або 19·6 прц. усієї людности Палестини.

— **„Свобода“** ч. 73 містить: За права поневолених народів. Перед найблизшими завданнями. Жиди кольонізують Україну. Що пишуть польські газети? Повітовий Народній Зїзд в Зборові. Політичне віче в Залізцях. Що чувати у світі? Новинки. Користайте з фахових шкіл! В справі помочі для потерпівших від живлових нещасть. Господарські вісти. Дописи з краю. Смішне.

Пресовий ланцюг.

На побільшення обєму „Свободи“
зложили дали:

173. Д-р З. Левицький, Коломия — 10 зол.
174. о. Смик Іван, Жовчів — 1 дол. і кличе: о. радн. Соловія з Пукова і о. Теліщука з Потока.
175. Д-р Слюзар Роман, Микулинці — 5 зол. і кличе: о. Е. Кароля, Йос. Шкамбару, Иосифа Федевича і Волод. Савіцького — всіх з Микулинець.
176. о. Д. Сенківський, Красносільці — 5 зол.
177. о. Гр. Яструбецький, Лубянки нижчі — 4 зол.
178. о. Іван Яворський, Могильниця — 11 зол. і кличе: о. Теод. Столяра з Хмелівки на 5 зол. і о. Лаврентія Ткачука з Ласковець на 10 зол.
179. о. Стефан Сенишин у Щирці к. Львова — 10 зол.

Всячина.

Зі статистики американських високих шкіл. В усіх 913 університетах, каледжах і професіональних високих школах Злучених Держав було записано в 1924 році 664.266 студентів і студенток. На протязі останних 34 літ це означає зріст майже в шестеро; в 1890 році в американських вищих школах було всіх студентів 121·924. Таксамо зросло число професорів і учителів в університетах, колеґіях і високих професіональних школах медичних, технічних то-що) — з 10.762 в 1890 році до 51.907 в 1924 році. В тім останнім році, з якого є повні статистичні дані, найбільше студентів мав у своїх вищих школах стейт Ню-Йорк, а саме 60.623 мужчин і 28.370 жінок, разом 88.993 голов студентства. Далі Ілиноіс з 60.462 студентами і студентками, Пенсильванія, Огайо, Масачусетс і Каліфорнія. В пятьох инших стейтах було по більше як 20.000 студентів, записаних у вищих школах, а в одинацятьох по більше як 10.000.

Консумція паперу в Европі. „Export-Journal“ оповіщує інтересне зіставлення консумції паперу в Европі. Найбільше паперу зуживають Англійці, Скандинавці й Німці, щойно пізніше Швайцарці, Голяндці, Французи, Бельгійці та Австрійці. Англійці продукують річно 899.310 тон паперу, так, що на голову людности припадає 25,3 кг. Скандинавці зуживають 351.500 тон, або 24 кг. на особу. Німеччина продукує найбільшу скількість паперу, бо 1,280.550 тон, а зуживає 19,7 кг. на особу. Швайцарія зуживає при продукції 45.750 тон 15 кг., Голяндія (83.500 тон) 14,4 кг., Франція (567.180 тон) 14 кг. Бельгія й Австрія по 11,1 кг. на особу. Загальна річна продукція паперу на цілім світі виносить понад 8 міліярдів кг., з чого 55 проц. припадає на Европу, 40 проц. на Злучені Держави, а решта на Китай, Японію і т. д. Для порівнання слід згадати, що з початком 19. стол. спотребовано тільки 100.000 тон паперу.

ОПОВІСТКИ.

Український Наддніпрянський хор під управою Петра Євсевського у складі 30 осіб виступає:
Четвер 26.VIII. Грималів.
Пятниця 27.VIII. Тернопіль.
Субота 28.VIII. Тернопіль.
Неділя 29.VIII. Збараж.
Понеділок 30.VIII. Збараж.
Вівторок 31.VIII. Зборів.
Середа 1.IX. Зборів.
Четвер 2.IX. Золочів.
Субота 4.IX. Золочів.
Неділя 5.IX. Золочів.
Понеділок 6.IX. Броди.
Вівторок 7.IX. Броди. 193 14-?

В приватній українській гімназії У. П. т. з правом прилюдности в Чорткові відбудуться вступні іспити до приготовної і до першої кляси дня 31. серпня, іспити до кляси від II.—VI: 29. і 30. серпня. В році 1926/7 відчиняється шесту клясу. — УПРАВА. 326 3—4

Управа привaт. дівочої гімназії „Рідної Школи“ в Станиславові (гуманістичного типу з правами державних шкіл) подає до відома, що додаткові вступні іспити до кляс II—VIII. відбудуться 30. і 31. серпня ц. р., а до І. кл. дня 1. вересня ц. р. Вимоги при іспиті до І. кляси з релігії, української і польської мови та з рахунків, як у державних гімназіях. Зголошення приймається кожного дня. — *Н. Даниш.* 275 ?—4

Додаткові вписи до кляс I—V. гімназійних курсів У. П. Т. в Долині відбудуться від 30. серпня до 2. вересня. В тих самих днях відбудуться вступні іспити до всіх кляс. — УПРАВА. 324 3—3

З гімназії СС. Василіянок у Львові. Початок шк. року 1. вересня. Початок вписів 30. серпня. Вступні іспити до всіх кляс і поправки 1—2. вересня. Від 25. серпня гімназія міститься вже у власнім новім домі при вул. Длуґоша ч. 17. В справі приняття учениць до Інституту СС. Василіянок належить звертатися до Ігуменської при вул. Зиблікевича ч. 30. — *Д-р В. Щурат.* 347 2—3

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ.

За редакцію відповідає **Василь Мудрий.** Видає Видавнича Спілка „Діло“. З друкарні Видавничої Спілки „Діло“. Львів, Ринок ч. 10.

політика внутрішня, що поставила проти нього на ноги не тільки більшість військових кругів, але й більшість населення. Ця погубна внутрішня політика — це упадок грецької валюти у звязку з кепською господаркою і чимраз більше зубожіння грецького народу.

Можна ставити собі питання, чи цей переворот буде у Греції останнім і чи він скоро покінчиться. Важко на нього відповісти. Та всеж таки слід зазначити, що й переможець є військовою особою і республиканцем. Видвигнені ним мотиви перевороту: привернення конституції і свободи, знесення цензури і т. п. вказувалиб на те, що боротьба внутрі Греції буде вестися дальше, тимбільше, що в ті поняття ріжні люде вкладають ріжний зміст. До того слід зазначити, що в Греції все ще не зломані монархістичні круги, які чекають тільки нагоди, щоби виступити активно і привернути в цій країні владу монархії і правної династії.

Німецький капітал на Україні.

Як Німці опановують всю продукцію в Донецькому басейні.

До Німеччини повернув з пятитижневої поїздки по СРСР. синдик ессенської торговельної палати Рехлін і поділився своїми враженнями про промисл у Радянському Союзі, а зокрема в українській донецькій кітловині з телєграфічною агенцією Вольфа. При тій нагоді висказав він і свої погляди і про успіхи своєї поїздки.

Свою поїздку відбув Рехлін на пропозицію Донвугільтресту. Ще перед роком увійшов названий трест у переговори з німецьким промислом, особливо з райнсько-вестфальськими фірмами в справі оборудування його вугляних копалень і висказав побажання, щоби представники німецького промислу відвідали донецький басейн і дали авторітетні вказівки відносно спільної праці в тій ділянці.

Спільна праця показалася можливою — твердить Рехлін — бо вугляні поклади в донецькому басейні та в райнсько-вестфальському районі дуже до себе подібні і щодо сили і щодо якости вугля. Наслідком цього в Донецькому басейні можна використати всі ті машини і методи видобування та оброблювання вугілля, якими послугуються у Вестфалії. З уваги на те райнсько-вестфальський промисл може піднятися організації розроблювання вугляних покладів донецької кітловини. Там вроблено вже багато, щоби поширити видобування вугля. Донвугільтрест є найбільшим трестом у цілому Радянському Союзі, бо від скількости добутого ним вугля залежить розвиток усього радянського промислу. Без донецького вугля не моглиб поступити вперед ні металюргічний ні електричний промисл.

Бажання зорганізувати взаїмне співробітництво дало вже додатні наслідки. Декілька копалень перебрала вже німецька фірма Тіссен, одну коксівню дістала фірма Конперс-Ессен, фабрику побічних продуктів при тій коксівні має фірма Штілль з Реклінгавзену, иншу коксівню разом із фабрикою побічних продуктів одержала фірма д-ра Отто з Бохум. Понад те декілька німецьких фірм одержало великі замовлення на найновіші машини і всякі технічні знаряддя для українських копалень.

Найреальнішим наслідком поїздки до СРСР. є те, що комісія (на чолі якої стояв Рехлін) мала можність познайомитися ближче й основніше з програмою поширення донецького вугляного промислу. Комісія ввійшла також у подібні переговори з трестом Південносталь (Югосталь).

Безсумнівним — кінчить Рехлін — є цей факт, що теперішні копальні Донвугля і Південносталі вже використані до крайніх можливостей. Скріплення продукції обох теренів можливе тільки при допомозі заміни старих копалень новими. А треба знати, що продукції обох названих трестів надають у СРСР першорядне значіння. І тому будова нових копалень неминуча і необхідна. При тому німецький промисл одержує можливість організувати в СРСР. підприємства постійного характеру, обраховані на довший період часу та істнування.

Зі заяви Рехліна віє духом вдоволення, бож німецькому капіталові вдалося вже у великій мірі зробити добрий інтерес на українському копальняному промислі, а в недалекій будуччині цей інтерес стане ще ліпшим, бо значно розростеся і дасть німецькому капіталові неабиякі прибутки. З другого боку висловлені Рехліном враження зі свого побуту в Донецькому басейні доказують, що український копальняний промисл цілковито занепав і що без допомоги чужого капіталу він ніяк не зміг би двигнутися. Занепав він наслідком дикої господарки, дикого використовування не тільки копалень, але й усіх машин і копальняного знаряддя. Все це до тої міри знищене та виснажене, що загрожує йому катастрофальний кінець, а тим самим комплетний застій у всьому промислі не тільки України, але й Рад. Союзу. Треба будувати аж нові копальні, до тої міри виснажені всі старі. Що це буде коштувати і що Німці на тому зароблять, можна собі уявити хіба в космічних для нашої, убогої на економічні поняття уяви, цифрах. Але щож робити? Краще те, як цілковитий занепад копальняного вуглевого і залізного, а вслід за тим і всякого иншого промислу. Від Німців можна надіятися бодай того, що вони не тільки самі зароблять, але й направду солідно поставлять і належно вивінують український промисл.

За вязничними кратами.

Суд відмовив випущення на волю за кавцією поета В. Бобинського.

Від кількох місяців карається у львівській тюрмі при вул. Баторія молодий і талановитий український поет Василь Бобинський. Попав він у тюрму за те, що підписував як відповідальний редактор тижневик марксітського напрямку „Світло". Після довгого слідства львівська прокураторія здобулася вкінці на акт обвинувачення. В чомуж саме міститься „злочин" В. Бобинського?

„Злочин" його в тому, що в характері відповідального редактора предложив він до попередньої цензури (яка теоретично в Польщі не обовязує) пресовому прокураторові статті: „Безробіття" („Світло" ч. 11 з 14. березня 1926), „Мобілізація" (ч. 12 з 21. III. 1926), „Карпатська правда" (ч. 13 з 28. III. 1926 — до тогож це передрук з чехословацької газети), „Міжнародність робітничого руху" (ч. 14 з 5. квітня 1926) і „Знов полилася робітнича кров" (про події в Стрию). Ті статті сконфіскував прес. прокуратор і вони не побачили денного світла. На їх місце явилися білі плями в „Світлі", які — очивидно — нікого не могли „підбурити". Єдино міг бути „підбурений" прес. прокуратор, який в цензурі читав ті статті перед конфіскатою. І за це В. Бобинський вже кілька місяців сидить в превенційній тюрмі мабуть за те, що піддавався превенційній цензурі.

Без сумніву, щось инше мусіло спонукати „сторожів" закону до увязнення В. Бобинського, до тогож хворого на чахотку. Хіба ніщо инше, як невідкличний примус тим чином закрити фактично (бо до формально законного закриття не було причини) тижневик „Світло".

Маючи на увазі недугу арештованого, його рідня звернулася недавно до суду з проханням випустити його на волю за кавцією. Та на внесення прокуратора суд відмовив випущення і Бобинський далі коротає важкі дні в тюрмі за непоповнені „гріхи".

Так виглядає „моральна санація", так представляється забезпечена конституцією „вільність преси".

З листів з „Мертвого дому".

Доставлено нам відписи кількох листів з польських тюрем. Політ. вязень 59-літній Степан Волко, що відсиджує кару 15-літньої вязниці у Вісьнічу, пише:

„Прошу шан. редакцію помістити тих кілька слів, того мого крику розпуки з „Мертвого дому". Перевезено мене з львівських „Бригідок" до вязниці у Вісьнічу. Повідомлено мене про те десять хвилин перед тим, заки мене виведено. Я не міг забрати навіть куснника хліба. В голоді і холоді мусів я йти пішки з Бохні до Вісьнича — 18 км. Я перестудився і дістав сильну фебру. На другий день я зголосився до лікаря. Треба було перейти через три темні коридори. Я йшов і падав. Не мав я сил. За кожним разом, як я падав, мене штуркано, не жаліючи ударів. На подвірі стояв вязень, злодій „Чорний" могутньої фізичної будови. Йому приказано кинутися на мене. Він схопив мене за шию і почав кусати. Опісля вхопив мене за ноги і волік по камінях через ціле подвіря як пса. Кайданами сковано мені руки і ноги. Били мене ключами, топтали чобітьми. Опісля кинено мене до темної келії.

Степан Волко у Вісьнічу".

Таких зразків маємо більше, але вже ці вказують, що „моральна санація" є справді конечна і невідклична, якщо ми маємо мати хоч ілюзію того, що живемо десь недалеко від культурного світа

По широкому світі.

СРСР. і Уругвай. З Москви повідомляють, що Уругвай визнав Союз Рад. Соц. Республик de iure.

Абісинія протестує. Регент Абісинії Рас-Тафарі має намір приїхати на осінну сесію Ліги Націй, щоб запротестувати проти англійсько-італійського пакту.

В Мексику арештовано ген. Арівау й 10 инших осіб за участь у змові проти уряду.

Свята Франка.

Лисятичі (Стрийщина).

„То гуде народа клич— То наш Берник з Лисятич!" Так писав колись Франко про знаного селянина-бесідника Берника з Лисятич, котрий з пок. Олесницьким клав перші організаційні підвалини в Стрийщині. Лисятичі не забули Франка і гідно помянули в неділю дня 8. серпня ц. р. десят ліття його смерти.

По Службі Божій відправлено соборну панахиду і під церквою уформувався величавий похід з сокільською четою і з прапором на чолі. Голова лисятицького „Сокола" здав звіт голові стрийського „Сокола" інж. А. Палієву і похід рушив під нововибудований „Народній Дім" на посвячення засадженого Франкового дуба. Посвячення довершили о. А. Пеленський, о. Флюнт, о. Метельський. По посвяченні промовив до зібраної маси народу парох о. Пеленський і віддав „то найсильніше дерево — дуба, ту ознаку сили" в опіку лисятицькій громаді і грядучим поколінням.

По церковній части зачався під голим небом святочний концерт. На окраєну мовницю вийшов п. Остап Луцький і виголосив святочну промову. Такі промови приходиться дійсно рідко почути. Треба було бачити світячі очі маси народу, треба було бачити сльози в очах слухачів, коли бесідник згадував наше велике недавнє минуле. Читальняний хор під управою п. Юника відспівав дуже вдатно кілька пісень, переплітаних деклямаціями. Голова Т-ва „Сокіл" п. Шиш віддеклямував дуже гарно „Каменярі". Маленькі лисятицькі діти з „Діточого Садку" взяли також участь у святі. Малецьких хлопчиків і дівчаток висаджувано на стіл і вони деклямували, промовляли до громади, а накінець усі хором співали. Дивилася громада вдячно на п. Ю. Кушівну, управительку „Діточого Садку", за таку гарну науку. На закінчення концерту промовив д-р А. Гарасимів зі Стрия, закликаючи, щоби всі взяли собі до серця слова з „Каменярів" і лупали спільними силами скалу. З уст тисячної товпи понісся гимн „Ще не вмерла".

Після того при звуках доброї орхестри перед новозасадженим дубом гостьми та громадою передефілювали лисятицький, добрянський і стриганецький „Сокіл" і відійшли на площу, де в 4. год. попол. відбувся народній фестин. На фестині вправляли дуже справно хлопці списами, а дівчата вінцями і хоругвками. Вправи дітей зі „Садку" були справжньою розрадою для всіх. Вечером в „Народнім Домі" відбувалися вечерниці. — *Гість.*

Памятайте, що всякі збірки на нагробник на могилі І. Франка треба посилати до Центробанку (Львів, Ринок ч. 10. І. пов.) на щадничу книжечку ч. 7910.

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Вчорашнє число „Діла" підпало по кількох днях „передишки" знова конфіскаті. Вичеркнено з нього одно менше місце і ціле закінчення передової статті „Остання стація". Це 80-а чергова конфіската нашого органу в цьому році.

— **Зміни в редакції „Нової України".** Як нас повідомляють, в управі місячника „Нова Україна", який до цього часу виходив у Празі під редагуванням М. Галагана (с.-д.), Н. Григоріїва (с.-р.) і М. Шаповала (с.-р.) — (раніше В. Винниченка і М. Шаповала), повстали на ґрунті ідейного розходження в поглядах деякі зміни. М. Галаган у червні місяці ц. р. редаґування журналу покинув. Журнал має виходити під зміненою редакцією далі як партійний с.-р. орган, а навіть є плян перенести його видання до Львова.

— **Ucrainica в білоруській мові.** Пані Зоська Верас, авторка „Батанічнага Слоўніка", виготовила тепер, як подає „Студэнская Думка", більший білорусько-польсько-московсько-українсько-латинський словник медових рослин.

бою, що годі сказати, де кінчиться одно, а починається друге. Є багато псевдо-творців, що в своїх творах модифікують чужі думки — вони не дають нічого або дуже мало нового чи своєрідного; йдучи в тіни великих попередників, осторожно вимінають усе те, що йшло би проти смаку загального духа часу — і хоч вони тільки епігони, всеж таки зачислюються їх до музиків продуктивних. Навпаки — є музики-віртуози, які, передаючи чужі твори, переживають їх, фільтрують крізь своє власне музичне „я" та надають їм стільки індивідуального почування, що твір повстає перед нами неначе щось нове, як обявлення саме того мистця, що тільки відтворює чужий, а не свій твір.

Між такими мистцями-віртуозами перше місце займав Ліст свого часу, та ледви чи й тепер знайдеться такий віртуоз, що міг би його досягнути чи перевищити. Спосіб, яким Ліст переймав чужі твори і, перетворивши, передавав чи узмисловлював у своїй інтерпретації, був справжнім актом оригінальної творчости. Метою його змагання було дійти до максімума виразу в стилізації фраз та вірного передання настроїв, що характеризували твір суверенним опануванням цілого апарату фортепянової техніки. Переломовою хвилею в цьому змаганні є у нього демонічний скрипак Паганіні, якого мав нагоду почути в Парижі. В грі Паганінього находить Ліст здійснення своїх віртуозівських мрій. В тих часах був він уже знаний віртуоз, з дитячих ще літ відзначений поцілуєм Бетовена за мистецьку гру творів Баха, та всеж-таки він постановив поглибити ті проблєми, що їх розвязка дозволювала Паганіньому добувати небувалі досі інтерпретаційні ефекти. Він працює над побільшенням інтензивности відтінків тону (legato, jeu perlé) та ріжноманітности ритмічних акцентів. Результатом цеї праці був тріюмфальний похід Ліста як віртуоза по всіх центрах музикальної Европи. Він став тою силою, що порушувала магнетну голку всеї інструментальної репродукції. Та не технічний, а творчий момент у його інтерпретації поставив його вище всіх піяністів тодішньої доби. З тих часів пише Гайне про нього в одному зі своїх листів з Парижа: „Електричне ділання тої демонічної вдачі на товпу, заразлива могутність екстази, а може й магнетизм самої музи, а може й магнетизм самої музики, тої спірітуалістичної недуги часу, яка майже в усіх нас вібрує, — ті феномени не потрясли мною ще ніколи так сильно і жахливо, як на концерті Ліста."

(Докінчення буде.)

Засуд смерти.

Новий управитель філії академічної гімназії у Львові. — Репресії „правительственного комісара" Черкавського проти гімназії. — Що ми на те?

Недавно подали ми коротеньку вістку про те, що львівська кураторія призначила управителем Філії академічної гімназії маловідомого і нічим незамітного у педагогічних колах учителя гімназії з Ланьцута Вербицького. Ціла справа вибору невідомої людини на становище управителя столичної гімназії була для нас неясною та незрозумілою. Важко було пояснити собі причину того наглого і несподіваного призначення, та можна було надіятися, що Вербицький мусить мати якісь спеціяльні заслуги не перед нашим народом і не на полі українського шкільництва, а перед львівською шкільною кураторією. Довідуємося тепер, що так воно направду і є.

Новопризначений управитель Вербицький має ту найбільшу заслугу, що належить до партії „porządnych Starorusinów", і то, як кажуть, навіть до групи польської їх породи зпід „знаку „правительственного комісара" Народнього Дому Черкавського. І хоч нового управителя ще нема у Львові, її обовязки управителя виконує проф. Федів, то вже видно над цілою гімназією руку „високого покровителя" Вербицького, тобто руку всевладного тепер пана й експльоатуючого чи пак урядуючого управителя Народнього Дому Черкавського.

Без відома урядуючого управителя гімназії теперішню канцелярію гімназії приспособляють на приватне помешкання новому управителеві. Всі кляси і кабінети перетранспортовують самочинно з першого на другий поверх і над усім тим „властвує" рука комісара Черкавського. На простій та зрозумілій мові це значить, що Філію академічної гімназії у Львові „стискають" чи „згущують" фізично на те, щоби її потім „стиснути" ще краще морально під проводом нового управителя. Кажуть, що всі теперішні репресії проти української гімназії виконує ком. Черкавський з доручення і за згодою інспектора Сосніцького. До чогож у такому випадку служить львівській Кураторії теперішній управитель проф. Федів, коли він ніякого урядового повідомлення, ні ніяких вказівок відносно пертурбацій Черкавського не знає і не має? Проти всего того, що діється в тій гімназії, ніхто й не протестує, ніхто нею не інтересується, так немов би вона направду титулом приміщення в Народньому Домі стала доменою Черкавського. Він тепер виконує там і адміністративні і директорські функції.

Все те, що там діється, виглядає на початок кінця. Мається враження, що на ту гімназію запав десь там — у мозках всесильних у справах українського шкільництва верхів львівської Кураторії засуд смерти. Бо хіба тільки тим можна собі пояснити загадочне право інгеренції в справи гімназії такого „симпатичного і по приятельськи настроєного" для українських шкіл типу як польський служака Черкавський і його будучий приятель Вербицький. Не даром для цього останнього приготовляють приватнє помешкання аж у дотеперішній канцелярії управи гімназії.

Пишучи про те дивуємося, що дотепер не заінтересувалися тією справою ні наші педагогічні кола, ні станове товариство вчителів середніх шкіл, ні навіть організація міста Львова. Таких експериментів, такого нехтування інтересів української державної гімназії, ще й до того столичної, не допускалася львівська кураторія навіть за міністрування Ст. Грабського. Щойно за урядування „ліберального" міністра Суйковського зважилася львівська кураторія зневажати українську школу й українських педагогів увійшовши для того в „союз" аж з таким морально „цінним" типом, як „господин" Черкавський.

Найкращий підбір сил, а то й світочів української науки згуртований біля двох львівських українських гімназій. А вже не треба й писати про те, що є в тому зборі першорядні педагоги, люде з великою практикою і не меншою теоретично-педагогічною освітою, словом люде високої культури і великого такту. Між ними не могла Кураторія ніяк найти підходячого кандидата на управителя, коли вже їй не подобався теперішній, а мусіла вона у відомих цілях спроваджувати аж з Ланьцута нічим незамітну мірноту, щоби під її сліпу руку піддати індивідуальности правдивих педагогів і людей культури.

До цього чергового експерименту львівської Кураторії мусить заняти відповідне становище наше громадянство Львова, в тій справі мусять сказати своє рішуче слово і батьки тих дітей, що користають з названої гімназії. Провід над вихованням українських дітей мусить спочивати в руках правдивих синів українського народу, а не в приятелів наємника Черкавського.

З грецького кітла.

Атени, в яких було вже стільки переворотів, переживають нову революцію. Ген. Кондиліс, один з найвизначніших генералів Греції, що визначився у війнах проти Туреччини й Болгарії, виступив в імя „моральної санації" проти дотеперішнього диктатора Пангальоса, якого після слабого спротиву арештовано, а опір його прихильників зломано. Пангальоса мають поставити перед суд і по вкоріненій у Греції традиції стратити. Стільки телеграми з Атен.

Які причини отсього військово-політичного перевороту в Греції?

Пангальоса називали грецьким Муссолінім, хоч по правді його можна би скорше порівняти з диктатором еспанським. Він також вийшов з армії і як невдоволений офіцер „відкрив" у собі охоту до політичної керми державою, для якої поклав безперечно деякі заслуги. В найтяжчій хвилі свого народу, після великої поражки грецької армії в Малій Азії, коли в цілій країні запанував хаос та анархія, вмів Пангальос привернути в короткому часі порядок і дисципліну залізною рукою. Виявився людиною без сентиментів, коли велів розстріляти без милосердя міністрів-роялістів, не дивлячись зовсім на те страшне враження, яке цей вчинок викликав у цілому світі. В літі минулого року скинув він при помочі відданої собі армії і фльоти уряд Міхалякопульоса, покриваючись тим, що заведе справжній республиканський лад. Зате зовсім нещаслива була закордонна політика Пангальоса. Він пробував виступити проти Болгарії, за що мусів „випити" від Ліги Націй, також не повелася його політика у відношенні до Югославії. Та не це спричинило його упадок, а зовсім невдачна

Софія Дністрянська.

Франц Ліст.

У сорокові роковини смерти.

> „Ти приневолюєш багатьох змінити їх погляд на себе, але важко вони тобі те почислять — ти зблизився до них та перейшов побіч них, цього вони тобі не простять ніколи.
>
> Ти вийшов поза них, але чим вище ти ступив, тим нижчим бачить тебе око зависти — та найбільш ненавидять того, хто до лету підніся".
>
> *Ніцше:* Заратустра.

В літі 1886 р. помер Франц Ліст у Байрайті, де перебував з нагоди святочних вистав Вагнерівських музичних драм. Склалося так, що саме музика Вагнера, якою він одушевлявся ціле своє життя й за істнування якої боровся довгі роки, пропагуючи її всею силою свого ентузіязму, авторитетом своєї світової слави та великодушною безкористністю, — була його останнім музичним враженням, неначе заколисною піснею на вічний супочинок. Ліст-Вагнер — це вислів музики другої половини 19. століття; вони оба представляють усі течії модерної музики свого часу, подібно як Малер-Р. Штравс, доповнюючи себе взаїмно, опановують своєю індивідуальністю розвиток музики теперішньої доби.

Ціла творчість Ліста є випливом дуалістичного характеру його дарування. Він рівночасно музик-віртуоз і музик-творець, — він як правдивий мистець репродуктивної музики основує модерний фортепяновий стиль, він указує нові шляхи дирігентам грядучих поколінь, є батьком нової оркестральної форми т. зв. симфонічної поеми, а вкінці разом з Берліозом ініціятором і душею нового напрямку програмової музики. Як педагог, гуртує біля себе цілі ряди молодих адептів і стає середовищем музичного культу. Вкінці, як письменник і автор визначних статей в париській музичній пресі, він висловлює свої погляди на нові ідеї музичної творчости, вказує шляхи для поширення горизонтів музичної культури і велику працю вкладає в пропаганду нових творів молодих борців за нові гасла.

Так обіймає діяльність Ліста трохи не всі ділянки музичного мистецтва. Одначе ця всесторонність не є еманацією припадку ані довільности, якби на око здавалося; але всі фази його творчости вяжуться льогічно зі собою, вони йдуть шляхом постійної еволюції, обусловлюючи себе взаїмно.

Не легко в формі фейлєтону перейти всі моменти переломових змагань Ліста, влучно освітлити риси тої великої індивідуальности, щоби вона станула пластичною картиною перед очима читача, зокрема українського, який може й не мав часу займатися особою Ліста, або займався нею поверховно та розсіяно під впливом упередження, що, мовляв, Ліст тільки віртуоз та композитор технічно-тяжких фортепянових творів. Це справді певного роду трагедія в житті Ліста, що мав у своїй творчости або ентузіястичних прихильників або непримиримих ворогів. Прихильники його музи вважали його великим у змислі велитнів-геніїв, коли між тим противники його творчого напрямку вважали його тільки геніяльним віртуозом.

Прихильники клясицизму були противниками творчости Ліста. На їх чолі станув Ганслік, представник формалістичного напрямку музичної естетики, великий критик і, як його тоді називали, „papa in rebus musicis, людина незвичайної енергії, непримиримий ворог усього, що нове, признавав тільки клясицизм у музиці та протегував лише композиторів, що йшли утертими дорогами клясичного стилю. Опановуючи цілу світову музичну пресу, він і творив прилюдну опінію. Коли Вагнер виступив зі своєю „музикою будучности", Ганслік звернувся проти нього й поборюючи Вагнера, поборював усіх тих, що стояли близько нього. Між тими останніми головну ролю відгравав Ліст. Сам Ліст був тим, що займаючи місце дирігента у Ваймарі, звернув увагу тодішньої суспільности на могутнє значіння і вічну красу Вагнерівських творів. Він поборов усі трудности і поставив тріскі основи для розголосу музи Вагнера, а Ваймар став джерелом, з якого пливе рікою інтернаціональна слава Вагнерівського генія. Але, на жаль, те святе одушевлення Ліста не знайшло належної вдяки; в останніх роках його життя ослабли приязні взаємини між ним і мистцем з Байрайту, він осамотів, опущений і забутий тими, що йому все завдячували.

Одначе славу Ліста як віртуоза признавали всі, не виймаючи навіть Ганcліка. Та не слід так односторонно дивитися на творчість Ліста.

Музикольоги звикли здавна ділити артистичну діяльність на творчу-продуктивну і перетворюючу-репродуктивну; кожний акт перетворювання чи інтерпретації вони зачислюють до репродуктивної, все инше кладуть у рубрику продуктивної музики. Та нема сумніву, що істнує певний поділ праці в музичній творчости, але границь продукції та репродукції не можна в музиці так ясно означити, як в инших ділянках мистецтва, пр. у малярстві або різьбарстві. Ті поняття в музиці вяжуться так тісно зі со-